

KORA ÚJKORI MAGYAR TÖRTÉNELEM SZEMINÁRIUM

Kurzuskód: BTTR22327BA

Időpont: Csütörtök 14:00

Helyszín: 314. terem

Oktató: Árvai Tünde (arvai.tunde@arts.unideb.hu)

TELJESÍTÉS FELTÉTELEI:

- aktív órai részvétel (max. 3 hiányzás, jelezni emailben)
- 15 perces prezentáció tartása a választott témáról (benne legalább 1 forrás elemzése)
- 10 000 karakteres összefoglaló a választott témáról (választás indoklása, téma összefoglalása legalább 3 szakirodalom felhasználásával, lábjegyzetelve, annak bemutatása hogyan építené be pedagógiai gyakorlatába)

Beadási határidő: 2026. április 30.

1. február 12. Teljesítés feltételeinek ismertetése, témaválasztás.
2. február 19. A kurzus elmarad.
3. február 26. Politikatörténeti áttekintés
4. március 5. Társadalomtörténeti áttekintés
5. március 12. A házasság, nemiség a kora újkorban
referátum: Nádasdy Tamás és Kanizsai Orsolya házassága levelezésük tükrében – Bálint
referátum: Nemiség, erotikus szókincs a kora újkorban – Tibor
6. március 19. Gyermekvárás, születés, gyermekgondozás
referátum: A szülés világa – személyek és eszközök
referátum: Kanizsai Orsolya kezelése és terhessége – Máté
7. március 26. Nő és politikum: fejedelmasszonyok
referátum: Jagelló Izabella és emlékezete – Krisztián
referátum: Lorántffy Zsuzsanna és emlékezete
8. április 2. TAVASZI SZÜNETHET
9. április 9. Nő és politikum: arisztokrata asszonyok a közéletben
referátum: Báthory Erzsébet élete és pere – Marcell
referátum: Báthory Erzsébet emlékezete, képe a pop-kultúrában – Ákos
10. április 16. Nők és honvédelem a várháborúk korában
referátum: Harcoló nők ábrázolása a művészetben – Csenge
referátum: Női szerepek a várháborúk korában (angol nyelvű olvasmány) – Márton
referátum: Zrínyi Ilona és emlékezete – László
11. április 23. A nők művelődéshez való joga, nőnevelés szinterei
referátum: Az elvárt női műveltség a kora újkorban – Zsófi
referátum: Nők és könyvkultúra (pl. Árvai Bethlen Kata)
referátum: Petrőczy Kata Szidónia, az első magyar költőnő – Bogi
12. április 30. A nők szerepe az egyházban
referátum: Csáky Anna Franciska pozsonyi apáca életútja, kapcsolatrendszere – Levente
referátum: Női szerepvállalás a reformáció terjesztésében
13. május 7. Gyógyítás, boszorkányvadás
referátum: Gyógyítók a magyarországi boszorkányperekben – Emese
referátum: Debreceni boszorkányper – Bernadett
14. május 14. Félév értékelése, jegyosztás

február 12. Teljesítés feltételeinek ismertetése, témaválasztás

február 19. Az óra elmarad

február 26. Politikatörténeti áttekintés

március 5. Társadalomtörténeti áttekintés

március 12. A házasság, nemiség a kora újkorban

Péter Katalin: Házasság a régi Magyarországon. Bp., 2008.

Péter Katalin: Szerelem és házasság a Hajnal-határtól keletre. In: Szentmártoni Szabó Géza (szerk.): [Ámor, álom és mámor](#). A szerelem a régi magyar irodalomban és a szerelem ezredéves hazai kultúrtörténete. Bp., 2002. 1–24.

Duchonová Diana: Női családi szerepek: menyasszony, feleség, anya. A női kommunikáció színterei a nemesi családokban. In: Sipos Balázs, Krász Lilla (szerk.): [A női kommunikáció kultúrtörténete: tanulmányok](#). Bp., 2019. 47–58.

Várkonyi Gábor: Házasság – család és politikum. In: Uo.: Ünnepek és hétköznapok. Művelődés és mentalitás a török kori Magyarországon. Bp., 2009. 141–157.

Horváth Ágnes: Főnemesi özvegyasszonyok a 16–17. századi Magyarországon (Elmélet és gyakorlat). In: Fábri Anna, Várkonyi Gábor szerk.: [A nők világa. Művelődés– és társadalomtörténeti tanulmányok](#). Bp, 2007. 247–268.

Várkonyi Gábor: [Házasság és nyilvánosság a 17. századi Magyarországon – a társadalmi tér vizsgálata](#). Századok 153. (2019) 2. sz. 251–264.

*Papp Gábor: [Házastársi örök szerelem](#). Nádasdy Tamás és Kanizsai Orsolya levelezése. Korunk 3. (2016/12.) 4–13.

J. Újváry Zsuzsanna: Polgári házassági szokások és erkölcs a 16–17. századi Magyarországon. In: Szentmártoni Szabó Géza (szerk.): [Ámor, álom és mámor](#). A szerelem a régi magyar irodalomban és a szerelem ezredéves hazai kultúrtörténete. Bp., 2002. 67–82.

Pósán László: A nemiség és testiség szemlélete a középkor és reneszánsz idején. In: Szentmártoni Szabó Géza (szerk.): [Ámor, álom és mámor](#). Bp., 2002. 25–48.

Mezey Barna: Büntetőjog és szexualitás. Nemi bűncselekmények a feudális büntetőbíráskodásban. In: Szentmártoni Szabó Géza (szerk.): [Ámor, álom és mámor](#). Bp., 2002. 243–265.

Hegedűs Attila: Erotikus szókinccs a régi magyar nyelvben. In: Szentmártoni Szabó Géza (szerk.): [Ámor, álom és mámor](#). Bp., 2002. 211–216.

Németh S. Katalin: A csók mint téma a 16–17. századi magyar költészetben. In: Szentmártoni Szabó Géza (szerk.): [Ámor, álom és mámor](#). Bp., 2002. 175–190.

március 19. Gyermekvárás, születés, gyermekgondozás

Deáky Zita, Krász Lilla (szerk.): Minden dolgoknak kezdete: a születés kultúrtörténete Magyarországon, 16–20. század. Bp., 2005.

Krász Lilla: [A szülés, mint női közösségi élmény a kora újkori Magyarországon](#). MúzeumCafé 96. Tartsákné Ládonyi Emese [A kisgyermekkor és az anyaság történeti változásai a 17-18. századi magyar nyelvű forrásokban](#). Doktori disszertáció. Bp., 2021.

Grynaeus Tamás: Szerelmes Orsikám: [A Nádasdyak és Szegedi Kőrös Gáspár levelezése](#). Bp., 1988.

Bagi Zoltán Péter: [Kanizsai Orsolya terhessége és Nádasdy Ferenc születése](#). Kaleidoscop 13. (2016) 218–231.

Péter Katalin: A gyermek első tíz esztendeje. In: Uő. (szerk.): Gyermek a kora újkori Magyarországon. Bp., 1996. 15–50.

Péter Katalin: Jobbágygyermekokről a kora újkori Magyarországon. In: Uő.: Magánélet a régi Magyarországon. Bp., 2013. 117–136.

Bódai Dalma: [Szülői szerepek és gondoskodás. Czobor Erzsébet mint anya és mostohaanya](#). In: Erdélyi Gabriella (szerk.): *Érzelmek és mostohák. Mozaikcsaládok a régi Magyarországon (1500–1850)*. Bp., 2019. 91–111.

március 26. Nő és politikum: fejedelemasszonyok

Steinmacher Kornélia: [Az idegenből jött uralkodónő, Jagelló Izabella \(1519–1559\) alakja a magyar kulturális emlékezetben](#). *Publicationes Universitatis Miskolcensis, Sectio Philosophica* 19. (2015) 1. sz. 353–368.

Oborni Teréz: Principissa. Fejedelmi feleségek Erdélyben. In: Uő: *Erdély aranykora. Fejedelmek tündérvilágja*. Bp., 2021. 196–217.

Bánki Judit: [Brandenburgi Katalin az Erdélyi Fejedelemségben](#). *Történelmi Szemle* 36. (1994) 3–4. sz. 311–326.

G. Etényi Nóra: [Lorántffy Zsuzsanna politikai és kulturális szerepe hazai és európai tükrében](#). Ráday Gyűjtemény

Péter Katalin: Milyenek voltak az erdélyi fejedelemasszonyok? In: Uő: *Magánélet a régi Magyarországon*. Bp., 2013. 35–96.

Berki Anna, Szabó Katalin: [Egy történelmi pszichológiai esettanulmány – Lorántffy Zsuzsanna és az érzelmi zsarolás](#). *Szabolcs-Szatmár-Beregi Szemle* 56. (2021) 2. sz. 3–18.

április 2. TAVASZI SZÜNET

április 9. Nő és politikum: arisztokrata asszonyok a közéletben

Várkonyi Gábor: „Nekem azt kell tennem, amit mások akarnak...” Arisztokrata nők és a közélet a kora újkori Magyarországon. In: Fábri Anna, Várkonyi Gábor szerk.: *A nők világa. Művelődés- és társadalomtörténeti tanulmányok*. Bp., 2007. 123–138.

Fischer Viktória: [Főúri asszonyok a kora újkori társasági életben](#). *Újkor.hu Magyar történelem* 2020. november 4.

Benda Borbála: Rákóczi Erzsébet, a birtokos és gazdálkodó. In: Fábri Anna, Várkonyi Gábor szerk.: *A nők világa. Művelődés- és társadalomtörténeti tanulmányok*. Bp., 2007. 19–28.

Nagy Antal: Az arisztokrata női udvartartás irányítója: a vénasszony. In: Fábri Anna, Várkonyi Gábor szerk.: *A nők világa. Művelődés- és társadalomtörténeti tanulmányok*. Bp., 2007. 11–18.

Lengyel Tünde, Várkonyi Gábor: *Báthory Erzsébet. Egy asszony élete*. Bp., 2010.

Várkonyi Gábor: [Báthory Erzsébet](#). *Bűnös vagy áldozat? Magyar Történelem Rejtélyei*. Bp., 2016.

április 16. Nők és honvédelem a várháborúk korában

Papp Júlia: ["...A nőket sehol sem látjuk valami vérengző foglalkozásban..." Székely Bertalan Egri nők című festményének történeti forrásai](#). *Művészettörténeti Értesítő* 63. (2014) 2. sz. 325–344.

Papp Júlia: [Végy társadnak a harciba..." A vitéz szigetvári nő\(k\) a 19. századi képzőművészetben](#). In: *In via eruditionis. Tanulmányok a 70 éves Imre Mihály tiszteletére*. Debrecen, 2016. 384–393.

Bagi Zoltán Péter: [Female roles in the History of the Long Turkish War](#) *Kritische Zeiten: Zeitschrift Fur Humanwissenschaften* 7. (2016) 3–4. sz. 76–87.

R. Várkonyi Ágnes: *Zrínyi Ilona. Európa legbátrabb asszonya*. Bp., 2009.

április 23. A nők művelődéshez való joga, nőnevelés színterei

Kéri Katalin: Korai hazai források a nőkről és tanuláshoz való jogukról. In: Orsós Anna, Trendl Fanni (szerk.): *Útjelzők a 70 esztendő Furray Katalin tiszteletére*. Pécs, 2012. 154–164.

Kéri Katalin: Női élet, leánynevelés a XVI–XVII. századi Magyarországon. In: Uő. (szerk.): *Kéri Katalin: Női élet, leánynevelés az újkorban. Válogatott tanulmányok*. Bp., 2015. 106–136.

Pukánszky Béla: [A nőnevelés története](#). Bp., 2013. (5–7. fejezet)

Lengyel Tünde: A kora újkori női műveltség problémái – elvárások, határok és lehetőségek. In: Sipos Balázs, Krász Lilla (szerk.): [A női kommunikáció kultúrtörténete: tanulmányok](#). Bp., 2019. 21–33.

Péter Katalin: Az olvasó nő eszménye a 17. század elején. In: Uő: *Magánélet a régi Magyarországon*. Bp., 2013. 25–34.

Monok István: A női könyvtulajdonos, a női olvasó a 16–17. században. In: Papp Júlia (szerk.): *A zsolnártól a rózsaszín regényig. Fejezetek a magyar női művelődés történetéből*. Bp., 2014. 79–94.

Pesti Brigitta: Nők szerepe és jelentősége a 17. századi könyvkiadás mecénatúrájában. In: Sipos Balázs, Krász Lilla (szerk.): [A női kommunikáció kultúrtörténete: tanulmányok](#). Bp., 2019. 138–155.

V. László Zsófia: Nőoktatás és könyves műveltség a 17–18. században. In: Papp Júlia (szerk.): *A zsolnártól a rózsaszín regényig. Fejezetek a magyar női művelődés történetéből*. Bp., 2014. 95–126.

S. Sárdi Margit: [A magyar női költészet történetének első fejezete – 1690: Nőköltők színre lépése](#).

S. Sárdi Margit: [Petróczy Kata Szidónia költészete](#). Bp., 1976.

Zubánics László: [Petróczy Kata Szidónia, az első magyar költőnő](#). Együtt 2012/1. 57–65.

április 30. A nők szerepe az egyházban

Horn Ildikó: Apácaélet a 17. században. In: Szabolcs Ottó szerk.: *Politikai portrék, jogalkotások, intézmények a 17–19. századból. (A történelemtanári továbbképzés kiskönyvtára 4.)* Bp., 1995. 67–77.

Horn Ildikó: [Csáky Anna Franciska és a pozsonyi klarisszák](#). *Aetas* 1992/3. 28–43.

Védelmes, erős pajzs – A vallásos női műveltség a 15–18. században. In: Papp Júlia (szerk.): *A zsolnártól a rózsaszín regényig. Fejezetek a magyar női művelődés történetéből*. Bp., 2014. 231–241.

Gaál Izabella: [A nők szerepe a reformáció terjesztésében Magyarországon, különös tekintettel Debrecen városára](#). In: *A nők jelenléte és szerepe a magyar protestáns szellemiségben*. Bp., 2019. 21–32.

Balogh Judit: [Női szerepkonstrukciók a magyar reformáció korában](#). *ACTA Universitatis, Sectio Historiae*, 46. 23–37.

Rüsz-Fogarasi Enikő: [A lelkész feleség/papné: egy új szerepkör a kora újkori nők számára](#). *Művészet és mesterség Tisztelgő kötet R. Várkonyi Ágnes emlékére*. Bp., 2016. 323–332.

május 7. Gyógyítás, boszorkányvadás

Kristóf Ildikó: Boszorkányüldözés a kora újkori Magyarországon: kutatástörténet, eredmények, teendők – 2013-ban. In: Klaniczay Gábor, Pócs Éva (szerk.): *Boszorkányok, varázslók és démonok Közép-Kelet-Európában, Vallástudományi tanulmányok Közép-Kelet-Európából 1.*, Bp., 2014. 17–62.

*Klaniczay Gábor: [Gyógyítók a magyarországi boszorkányperekben](#). In: Uő. és Pócs Éva (szerk.): *Boszorkányok, varázslók és démonok Közép-Kelet-Európában*. Bp., 2014. 263–305.

Komáromy Andor: [Magyarországi boszorkányperek oklevéltára](#). Bp., 1910.

Schram Ferenc (szerk.): *Magyarországi boszorkányperek I–III*. Bp., 1982.

Bessenyei József (szerk.): *A magyarországi boszorkányság forrásai I–V*. Bp., 1997–. ([III. kötet](#), [IV. kötet](#))

május 14. Félév értékelése, jegyosztás